

תפילה

הרגשים ורגשות על פי פרשת השבוע

בס"ד

פרשת ויצא | עלון מס' 54

תפילה שמשפיעה לדורות'

יז: וַיְצַוֵּנִי לֵאמֹר רַכּוּת וְרַחֵל הִיְתָה יַפֶּת תֹּאֵר וַיַּפֵּת מִרְאָה:

רכות. שהיתה סבורה לעלות בגורלו של עשו ובכתה, שהיו הכל אומרים, שני בנים לרבקה ושתי בנות ללבן, הגדולה לגדול והקטנה לקטן (רש"י)

כשלאה הבינה כי היא צריכה ליפול בחלקו של עשו, היא ממש ממאנת לקבל את הגזירה... היא יושבת בוכה ומתפללת... והתפילה שלה נענית והיא זוכה להיות אשת יעקב. ואף שכביכול קיבלה את אשר רצתה, עדיין לא תמו סאת ייסוריה... וַיֵּרָא ה' פִּי שְׁנוּאָה לֵאמֹר וַיַּפֵּת אֶת רַחֲמָה וְרַחֵל עֲקָרָה: רבו הביאורים בפסוק זה, אך כתוב כי לאה הרגישה כלפי רחל כאשה שנואה... והיא זוכה לכן - וַתֵּהָרֵם לֵאמֹר וַתֵּלֶד בֶּן... פִּי אֲמַרְהָ פִּי רָאָה יְהוָה בְּעֵינַי פִּי עֲמָה יִאָּהֲבֵנִי אִישִׁי: והיא קוראת לו בשם עם משמעות עמוקה לתחושות שלה... עתה אני אהיה אהובה... ולא, זה עדיין לא הספיק... - וַתֵּהָרֵם עוֹד וַתֵּלֶד בֶּן וַתֹּאמֶר פִּי שָׁמַע ה' פִּי שְׁנוּאָה אֲנֹכִי וַיִּתֶּן לִי גַם אֶת זֶה... היא זוכה לכן נוסף ונותנת לו שם עם משמעות עמוקה לתחושותיה... בכן השלישי כבר יש שינוי - וַתֵּהָרֵם עוֹד וַתֵּלֶד בֶּן וַתֹּאמֶר עֲמָה הַפַּעַם יִלְוֶה אִישִׁי אֵלַי פִּי יִלְדָתִי לוֹ שְׁלֹשָׁה בָּנִים עַל כֵּן קָרָא שְׁמוֹ לֹוִי: כאן היא כבר מתחילה להרגיש שהיא רצויה ואהובה... על כן קרא שמו לוי... בעלה מסכים עם המהלך - היא מרגישה שתפילתה נענתה... בעלה קורא לו לוי... וַתֵּהָרֵם עוֹד וַתֵּלֶד בֶּן וַתֹּאמֶר הַפַּעַם אוֹדָה אֶת ה' עַל כֵּן קָרָאָה שְׁמוֹ יְהוּדָה... זהו... היא כבר הגיעה לשלמות הקשר... כעת היא כבר מוצאת פנאי בנפשה לקרא לבנה יהודה... הפעם היא כבר מבינה שהיא זכתה למה שרצתה... הפעם היא כבר מודה...

נעבור כעת לרחל - לכאורה האשה הזו אמורה להיות הכי מאושרת... מלכתחילה היא יודעת שהיא תיפול בחלקו של הצדיק... היא הייתה יפת תואר ויפת מראה... היא הייתה אהובה מהרגע הראשון... על פסגת העולם... היא גם הייתה בעלת מידות תרומיות... ויתור ענק לאחותה... אך לא... היא נשאת ורואה שאחותה מביאה ילד אחד... ועוד אחד... ועוד אחד... מה קורה פה... מה איתי... וַתֵּרָא רַחֵל פִּי לֹא יִלְדָה לִיעֲקֹב וַתִּקְנֶה רַחֵל בְּאֲחֻזַּתָּה וַתֹּאמֶר אֵל יַעֲקֹב הִבֵּה לִי בָּנִים וְאִם אֵין מִתָּה אֲנֹכִי: איזה הגדרה קשה... ואם אין מתה אנוכי... היא איבדה רצון בחיים כאלו... היא לא מסוגלת... גם ויתרתי לאחותי ובסוף אני נשארת מאחור... וַיִּתֵּר אֵף יַעֲקֹב בְּרַחֵל וַיֹּאמֶר הִתַּחַת אֲלֵקִים אֲנֹכִי אֲשֶׁר מָנַע מִמֶּךָ פְּרִי בֶטֶן: והתגובה של יעקב קשה כואבת... אוהו כואבת... והיא מתחילה

להתפלל ולהתחנן... כעת היא נכנסת בעוצמה לעולם התפילה... וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת רַחֵל וַיִּשְׁמַע אֲלֶיהָ אֲלֵקִים וַיַּפֵּת אֶת רַחֲמָה: ולאחר שלאה מביאה שישה בנים, גם תפילתה נשמעת והיא זוכה לכן... עוברת חיים לא פשוטים, ובסופו של סיפור - רחל מסתלקת בצעירותה בלידת בנה השני... בפרספקטיבה של שנים - למעשה מי שהביאה והעמידה את רוב רובו של כלל ישראל - היא לאה... שישה שבטים... שבט כהונה ולווייה... שבט המלוכה... שבט לומדי התורה... ואילו רחל שכביכול התחילה את החיים בצורה יותר ורודה... עוברת קשיים ונלחמת על מקומה בהעמדת כלל ישראל... ויעקב עצמו ממשיך את החיים דווקא עם האשה שלא הייתה בתוכנית מלכתחילה...

מה ניתן ללמוד מזה?? האמת שכל אדם עובר ניסיונות... קשיים... התמודדויות... ונראה לנו שחלק ממסע החיים הם כל מיני היתקלויות מעצבנות... כן... ברור צריך לעבור את זה... להתחזק... אבל... עדיף שיהיה בלי... והאמת רואים מכאן שהניסיון והקושי, תפקידם לגרום לאדם להתפלל... לבקש... ודווקא התפילה הזו מביאה אותו למקומות שהוא אפי' לא חולם... לאה פחדה ליפול בחלקו של עשו, בכתה והתפללה... התחננה... וזכתה להעמיד את כנסת ישראל... רחל שהתחילה במקום אחר... הייתה צריכה לעבור מסע מפרך, בכדי ללמוד שבלי תפילה אי אפשר להתקדם בחיים... אי אפשר להשיג כלום... הוי אומר הניסיון והקושי מעבר למטרה וליעד לצלוח אותם בשלום... מעבר לתפקיד שמוטל על האדם לבצע בכדי לעלות בדרגה... יש להם מטרה נוספת לגרום לאדם להתפלל... לבקש... זו הצורה להשגת דברים בעולם הזה... קווה אל ד' חזק וקווה אל ד'...

אמנם רחל לא הפסידה... כי מהוויתור הענק שלה שבימי חייה היא לא ראתה כיצד זה מועיל לה... אך לאחר הסתלקותה הרי היא טמונה על אם הדרך... הרי היא האמא של כלל ישראל... 'נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה... כן... היא למדה לבכות... היא הבינה מה טמון בתפילה ובבכי...

ועד היום היא המשענת של כנסת ישראל... 'רחל אמנו' כמה אנחנו צריכים להבין כי כל דמעה וכל תפילה הרי היא יוצרת שפע של קרבה... של אהבה... של כל מיני דברים שלא תמיד נראים לעין אבל במבט על... רואים איך דמעות של העבר מועילות גם לעתיד...

שבת שלום ומבורך

'חינוך של בית מדרש'...

כה: ויהי בבקר והנה הוא לאה ויאמר אל לבן מה זאת עשית לי
הלא ברחל עבדתי עמך ולמה רמיתני:

כו: ויאמר לבן לא יעשה כן במקומנו לתת הצעירה לפני הבכירה:
לכאורה יש להבין הלא בתחילת המפגש בין השניים כאשר יעקב
מבקש מלבן את רחל תמורת העבודה - ויאמר אַעבֶדְךָ שְׁבַע שָׁנִים
בְּרַחֵל בְּתֶךָ הַקְטָנָה: ולבן עונה לו - ויאמר לָבָן טוֹב תַּתִּי אֶתָּה
לְךָ מִתַּתִּי אֶתָּה לְאִישׁ אַחֵר שָׁבָה עִמָּדִי... למה לבן לא אומר
ליעקב אז את המוסכמה הקהילתית במקום המגורים - כי לא
נותנים את הצעירה לפני הבכירה... שידע... כאשר מסכמים
משהו צריך להודיע על התנאים, לא??

ונניח שאולי חשב שלאה אכן תנשא קודם לפני שייגע הזמן של
יעקב להנשא לרחל... עדין קשה מדוע כאשר יעקב מבקש מלבן
להנשא לרחל... לבן מארגן חתונה בהשתתפות כל בני המקום...
מחליף את השפחות... ועובד עליו... מרמה אותו... למה הוא לא
אומר לו לפני כן - שמע יעקב יש בעיה כי לא נהוג כן במקומנו...
וכשיעקב שואל למה רמיתני - הוא לא עונה על זה...

בסוף הפרשה - כאשר לבן רודף אחרי יעקב כשהוא בורח עם
רכושו ומשפחתו לאחר שלבן מחפש את אלוהיו בכל האוהלים
ולא מוצא פונה אליו יעקב - ויחר ליעקב וירב בלבן ויען יעקב
וַיֹּאמֶר לָבָן מַה פָּשַׁעִי מִה חָטָאתִי כִּי דָלַקְתָּ אַחֵרִי - ומביא לו
רשימה שלמה של הברכה שהייתה בממונו של לבן בזכותו... על
המסירות נפש... זה עשרים שנה אנכי עמך רחליך ועזיך לא שָׁכַלְוּ
וְאֵילֵי צֹאנְךָ לֹא אֶכְלָתִי: ועוד... ומסיים - זה לי עשרים שנה
בְּבִיתְךָ עֲבַדְתִּיךָ אַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה בְּשִׁתִּי בְּנִתֶיךָ וְשֵׁשׁ שָׁנִים בְּצֹאנְךָ
וְתַחֲלֶף אֶת מִשְׁכְּרָתִי עֶשְׂרֵת מִנִּים: אתה כבר עשרים שנה שאתה
משגע אותי עם המשכורת... מרמה מתגנב... מה אתה רוצה
מהחיים שלי...

ולבן??? ברוב חוצפה עונה בלי להניד עפעף - ויען לבן ויאמר
אֶל יַעֲקֹב הֲבָנוֹת בְּנֹתַי וְהַבָּנִים בְּנֵי וְהַצֹּאן צֹאנֵי וְכָל אֲשֶׁר אֶתָּה
רָאָה לִי הוּא...

איזה מין עזות יש לאדם שמטיחים בו את האמת הכואבת
להתעלם מהכל... ולא מרגיש צורך להתנצל... ובאדישות מופגנת
אומר - הלו... כל מה שאתה רואה שלי הוא... זה בכלל לא שלך...

• אבא תראה איזה צלף יש פה..

• איפה אתה רואה צלף??

• תראה אבא, יש כאן עשרות חיצים שנמצאים בדיוק באמצע
המטרה... בדיוק באמצע העיגול זה לא צלף??

• בא נשאל אותנו.. סליחה אתה הצלף המומחה??

• לא לא.. ממש לא.. אני קודם יורה את החץ ואז מסמן את
העיגול.. הכי פשוט.. לא???

במבט בוחן ישנם שני סוגי רמאים... האחד הרמאי שיודע שהוא
רמאי... ומנסה לרמות... ואינו שונה מהגנב או מהגזלן... אבל הוא כזה
רמאי... אך יש רמאי מסוג נוסף... הוא אינו חש בכך... יש לו
אידאולוגיה צרופה... הוא יודע מה הוא רוצה... ולפי זה הוא משנה את
הדעות שלו... היום כך מחר אחרת... לפעמים זה בגלל כסף.. ולפעמים
זה בכלל כבוד... אידאולוגיה בגרוש...

הוא יורה את החץ ואז מסמן את העיגול... צריך לעבוד על יעקב.. הוא
חלילה לא רמאי... מה פתאום.. פשוט לא יעשה כן במקומו... מה
לעשות... הוא כלל לא מרגיש רמאי... כשיעקב טוען לו עשרים שנה
אני בביתך הבאתי לך ברכה עצומה... אתה עצמך אמרת את זה...
וַיֹּאמֶר אֵלָיו לָבָן אִם נָא מִצָּאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ נְחַשְׁתִּי וַיְבָרְכֵנִי ה' בְּגִלְגָלְךָ
ובכל אופן החלפת את משכורתך... חיטטת בכל כלי... ולבן??? לא
מבין מה הטענה.. יעקב על מה אתה כועס... אני לא מבין מה אתה
רוצה ממני... כל זה שלי... וְכָל אֲשֶׁר אֶתָּה רָאָה לִי הוּא...

אצל יעקב מצאנו בדיוק להפך כאשר הוא מקבל את רחל אחרי השבע
ברכות של לאה הוא חוזר לעבוד - ויעבד עמו עוד שבע שנים אחרות
אומר רש"י - עוד שבע שנים אחרות. אחרות הקישן לראשונות, מה
ראשונות באמונה אף האחרונות באמונה ואף על פי שברמאות בא
עליו (רש"י) - לכאורה היה מובן מאד עם יעקב היה נוהג עמו גם
ברמאות... שמע.. אם הוא כזה רמאי אז גם אני אעשה לו בית ספר..
הוא עושה עלי קומבינות אז גם אני ככה יחזיר... ויותר מזה הרי
בהתחלה הוא עבד שבע שנים בכדי לקבל את רחל, כעת הוא עובד
שבע שנים כדי לשלם על רחל.. היה מצופה שיהיה קצת פחות מושקע
בעבודה... ואילו התורה מעידה ששום דבר לא השתנה בנאמנות של
יעקב כלפי העבודה וההתחייבות שלו ללבן...

ניתן אולי להבין את ההבדל - יעקב היה חניך בית המדרש של שם
ועבר... ארבע עשרה שנה של שטייגען עצום.. הוא קיבל חינוך של
בית מדרש.. השקפה ואידאולוגיה של בית מדרש... כזו שלא משתנה
עם הרוח לכל כיוון שהוא.. אם צריך לעשות משהו אפי' שיש לי
הוראת התר כי הוא גם.. אני לא משנה את עצמי בגלל משהו אחר..
אני נוהג כמו שצריך להתנהג... מי שכפוף לרבותיו... מי שכפוף לדעת
תורה.. יודע שזאת התורה לא תהא מוחלפת... מה שמורים לך לעשות
עושים.. לעומת לבן שהייתה לו אידאולוגיה עצמאית... התאוות
והרצונות שלו השתנו כל הזמן לצרכים ולרצונות העכשוויים... ולכן
הוא משנה את דעתו ודיבורו כל הזמן... ולא מרגיש בכלל שהוא טעה
או מרמה מישהו.. כעת זו האמת העכשווית מחר תהיה אמת אחרת...

